

# YTTRANDEFRIHETENS MILSTOLPAR I EUROPA

## 1766: Yttrandefrihet genom tryckfrihet

På initiativ från Finland föds världens första tryckfrihetsförordning, som sätter stopp för Sveriges stränga förhandscensur och skapar en grund för yttrandefrihet och en öppen demokrati.

## 1789: Franska revolutionen etablerar tanken om yttrandefrihet som en mänsklig rättighet

Förklaringen av människans och medborgarens rättigheter, som utropades efter franska revolutionen, skapar den moderna uppfattningen av demokratin och framhäver yttrandefriheten som en mänsklig rättighet: "Varje medborgare får därför tala, skriva och trycka fritt, men är ansvarig för missbruk av denna frihet i de fall som lagen fastställer".

## 1950: Yttrandefriheten fastställs i lagstiftningen

Genom den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna förbinder sig många europeiska länder att trygga mänskliga rättigheter och yttrandefrihet för alla i sin lagstiftning. Enligt konventionen har var och en rätt att uttrycka sin åsikt och få tillgång till information, men dessa rättigheter får begränsas om de utgör ett hot för nationens säkerhet eller inskränker på en annan människas rättigheter.

## 1948: FN utlyser universell yttrandefrihet

Förenta Nationernas medlemsländer undertecknar en universell förklaring för att undvika en upprepning av andra världskrigets fasor. Yttrandefriheten nedtecknas som en av de mänskliga rättigheterna.

## 1990-talet: Internet utvidgar yttrandefriheten

När internet blir allt vanligare blir samhället mer öppet och individernas delaktighet ökar. Medborgarna kan nu tävla med media om innehållsproduktion. Alla har ändå inte förmågan att bläddra eller förstå innehåll på webben, vilket gör att offentliga webbplatser måste göras tillgängliga för alla.

## 2000-talet: Nu diskuterar vi hatretorik

Hatretorik på internet blir ett allmänt samtalsämne på 2000-talet. Rädslan för hatretorik påverkar särskilt vissa minoriteters och yrkesgruppers villighet att uttrycka sina åsikter offentligt och vara en del av den samhälleliga diskussionen.

## 2001: Yttrandefriheten kontrolleras med hjälp av övervakningsteknologi

Efter terrordådet den 11 september blir övervakningsteknologi vanligare överallt i världen. Syftet med den striktare övervakningen är att förebygga informationspåverkan, cyberbrottslighet och falska nyheter. Vissa fruktar dock att den ökade övervakningen inskränker medborgerliga rättigheter.

## Vad händer med yttrandefriheten i framtiden?

Bland medlemsländerna i Europeiska unionen finns några av världens ledande länder inom yttrandefrihet, men det finns också länder i EU där yttrandefriheten försvagats. Bl.a. Ungern och Polen har begränsat pressfriheten samt kvinnors och minoriteters rättigheter.

## 2021: Coronapandemin prövar yttrandefriheten

Särskilt auktoritära nationer har begränsat yttrandefriheten och tillgången till information i skuggan av coronapandemin. Journalisternas arbete kontrolleras hårdare. Faran är att undantagsåtgärderna blir permanenta.

## 2010-talet: Sociala medier befäster yttrandefriheten

Även om yttrandefriheten på sociala medier reduceras i och med hatretorik och trakasserier, har some hjälpt många unga och personer i minoritetsgrupper hitta sina sociala sammanhang och göra sin röst hörd.

## Visste du, att

de grekiska yttrandefrihetstermerna "isegoria" (medborgarnas lika rätt att delta i en offentlig demokratisk diskussion) och "parrhesia" (att tala ärligt) var en väsentlig del av demokratin i antikens Aten redan under den klassiska tiden 400 fvt.?